

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/78/2020
Identifikačné číslo spisu: 5917201895
Dátum vydania rozhodnutia: 21.01.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:5917201895.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne P. N., bývajúcej v P., M. B. XXX, zastúpenej JUDr. Jozefom Pikuliakom, advokátom so sídlom v Skalitom 1374, proti žalovanej Základnej škole Zákopčie, so sídlom v Zákopčí, Stred 957, IČO: 37 812 351, zastúpenej Mgr. Michalom Mozolíkom, advokátom so sídlom v Čadci, Palárikova 1449, o neplatnosť skončenia pracovného pomeru, vedenom na Okresnom súde Ružomberok pod sp. zn. 10 Cpr 5/2017, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 3. októbra 2019 sp. zn. 9 CoPr 5/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k. 9CoPr/5/2019- 500 z 3. októbra 2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Ružomberok (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 10 Cpr 5/2017-435 z 28. februára 2019 určil, že okamžité skončenie pracovného pomeru podľa § 68 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce zo dňa 16. januára 2017, ktorým žalovaný skončil pracovný pomer so žalobkyňou je neplatné. Žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, s tým, že o výške rozhodne súd prvej inštancie.

1.1. V odôvodnení poukázal na výsledky vykonaného dokazovania, zistený skutkový stav, citoval ustanovenia § 68 ods. 1, 2, § 70, § 74, § 77 Zákonníka práce a uviedol, že žaloba je dôvodná. Konštatoval, že nebolo sporné, že žalobkyňa vykonávala ako zamestnankyňa u žalovaného druh práce - účtovníčka základnej školy na základe uzavretej pracovnej zmluvy z 29. februára 2012 s nástupom od 1. marca 2012. Žalovaný listom zo 16. januára 2017 jej oznámil skončenie pracovného pomeru z dôvodu závažného porušenia pracovnej disciplíny, a to, že si ponechala na vyplatenie odmien a osobných príplatkov, ktoré jej nepatrili za údajné kvalitné plnenie pracovných úloh a to v sume 20,- eur vo výplatnej páske za mesiac marec 2016, apríl 2016, máj 2016. Za mesiac jún 2016 vyplatenie o 189,- eur viac a neoprávnene si ponechala sumu 399, 02 eura, ktorá bola odoslaná zo školského účtu 3. novembra 2016 bez schválenia riaditeľky školy, pričom v ten istý deň bola odoslaná aj mzda vo výške 563,- eur podľa mzdového lístka, čím ako účtovníčka základnej školy spôsobila škodu najmenej v sume 648,02 eura. Ďalšími dôvodmi bolo, že 19. decembra 2016 nezaevidovala došlú poštu z Okresného súdu Čadca,

nerespektovala pokyny riaditeľa Základnej školy Zákopčie a svojvoľne uhradila faktúru Obecnému úradu Zákopčie dňa 19. decembra 2016, svojvoľne opustila pracovisko a pracovné miesto bez vedomia nadriadenej v dňoch 15. - 16. decembra 2016, a 21. decembra 2016. Nezdokladovala včas a bezchybne na Úrade práce sociálnych vecí a rodiny Čadca dokumentáciu k vydokladovaniu a preplateniu miezd asistentiek učiteľa za mesiac október 2016, čím oddialila úhradu faktúry do 16. januára 2017, nezdokladovala lekárske ošetrenie na 22. - 23. decembra 2016 (napriek tomu bola od 27. decembra do 30. decembra 2016 na pracovisku). Ďalej po disciplinárnom pohovore 27. decembra 2016 odmietla rešpektovať riaditeľku Základnej školy Zákopčie ako nadriadenu, nadávala jej a vyhrážala sa jej a od 9. januára 2017 neoprávnene zadržovala výdavkové doklady školy za 2. polrok 2014 a za 2. polrok 2015, registratúrny denník 2016 a registratúrnu pečať, ktorú vrátila až 16. januára 2017.

1.2. Súd prvej inštancie podrobne vyhodnotil jednotlivé dôvody vytýkané žalobkyni ako závažné porušenie pracovnej disciplíny a dospel k záveru, že vo vzťahu k vyplateným odmenám za mesiace marec - jún 2016 a vyplatenie osobného príplatku o 189,- eur viac, žalovaná zmeškala subjektívnu dvojmesačnú lehotu, a preto z tohto dôvodu nemohla okamžite skončiť pracovný pomer so žalobkyňou s poukazom na ustanovenie § 68 ods. 1 písm. b), ods. 2 Zákonníka práce. Žalovaná zmeškala uvedenú lehotu aj vo vzťahu k dôvodu týkajúcemu sa ponechania sumy 399,02 eura žalobkyňou, ktorá jej bola odoslaná zo školského účtu 3. novembra 2016 bez schválenia riaditeľky školy, pričom v ten istý deň jej bola odoslaná aj mzda vo výške 563,- eur. Za rozhodujúcu skutočnosť k týmto dôvodom okamžitého skončenia pracovného pomeru považoval skutočnosť, že pri disciplinárnom pohovore konanom 27. decembra 2016 ju žalovaná ako zamestnávateľ na uvedené porušenia neupozornila vôbec a následne s ňou aj pre tieto porušenia pracovnej disciplíny skončila pracovný pomer.

1.3. Vo vzťahu k nevidovaniu došlej pošty z 19. decembra 2016 z Okresného súdu Čadca, ako aj k nerešpektovaniu pokynov riaditeľky školy a k svojvoľnému uhradeniu faktúry Obecnému úradu Zákopčie 19. decembra 2016, žalovaná neunesla dôkazné bremeno, a preto súd prvej inštancie nepovažoval uvedené dôvody za preukázané.

1.4. K svojvoľnému opusteniu pracoviska a pracovného miesta bez vedomia nadriadenej v dňoch 15. - 16. decembra 2016 a 21. decembra 2016, ktoré boli vytknuté aj pri disciplinárnom pohovore, súd prvej inštancie uviedol, že o zistenej neprítomnosti nebol vyhotovený žiaden záznam bezprostredne po zistení, ale až v protokole o disciplinárnom pohovore z 27. decembra 2016, z ktorého nevyplýva, že by žalobkyňa vedome opustila pracovisko, prípadne, že by tam nebola.

1.5. Za nepreukázaný považoval aj ďalší dôvod okamžitého skončenia pracovného pomeru týkajúci sa nezdokladovania včas a bezchybne dokumentáciu Úradu práce sociálnych vecí a rodiny Čadca za mesiace október a november 2016. Podotkol, že nebolo jasne vymedzené a preukázané, aké konkrétne podklady mala žalobkyňa pripraviť a ktoré nepripravila. V januári 2017 bola žalobkyňa už práceneschopná a preto túto povinnosť nemala, lebo žiadosť sa podávala vždy nasledujúci mesiac za mesiac predchádzajúci.

1.6. K namietanému nezdokladovaniu neprítomnosti na pracovisku žalobkyne v dňoch 22. - 23. decembra 2016 a do 16. januára 2017, i napriek tomu, že bola na pracovisku od 27. decembra do 30. decembra 2016, súd prvej inštancie uviedol, že sa jedná len o neospravedlненú absenciu v práci, ktorú nemožno považovať za závažné porušenie pracovnej disciplíny, pre ktoré by bolo možné okamžite skončiť pracovný pomer.

1.7. K ďalším vytýkaným dôvodom a to k odmietnutiu rešpektovania riaditeľky školy po disciplinárnom pohovore konanom 27. decembra 2016, k nadávaní a vyhrážaniu sa jej, ako aj k neoprávnenému zadržaniu výdavkových dokladov školy za 2. polrok 2014, 2. polrok 2015, registratúrneho denníka 2016 a registratúrnej pečate od 9. januára 2017 do 16. januára 2017, konštatoval nepreukázanie tvrdených skutočností, ako aj zdôraznil, že v období od 9. januára 2017 do 16. januára 2017 bola žalobkyňa práceneschopná, a preto nemohla zdržovať žiadne dokumenty žalovanej, pričom od jej kancelárie mali kľúče aj iní zamestnanci. Z týchto dôvodov žalobe vyhovel.

O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) na základe podaného odvolania žalovanou rozsudkom č. k. 9 CoPr 5/2019-500 z 3. októbra 2019 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil. Žalobkyni priznal náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s podrobnými dôvodmi rozhodnutia súdu prvej inštancie, ako aj s jeho záverom o uplynutí dvojmesačnej lehoty pri posudzovaní okamžitého skončenia pracovného pomeru, keďže riaditeľka žalovanej ako príslušný štatutárny orgán už z titulu svojej funkcie pri náležitej opatrnosti sa mohla (a mala) dozvedieť o pohybe na účte žalovanej, najmä, keď sa jedná o citlivú otázku ako sú finančné prostriedky, ktoré podliehajú pravidelnej kontrole. Dodal, že správnosť vyslovených záverov by nezvrátilo ani právoplatné uznanie žalobkyne vinnou zo spáchania skutku sprenevery, lebo táto skutočnosť vzhľadom na uplynutie prekluzívnej lehoty v civilnom konaní by mohla zakladať len okamžité skončenie pracovného pomeru v zmysle § 68 ods. 1 písm. a) Zákonníka práce. Napadnuté rozhodnutie ako vecne správne potvrdil v súlade s ustanovením § 387 ods. 1 CSP.

O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a), b), c) CSP. Uviedla, že napadnuté rozhodnutia sú vecne nesprávne, arbitrárne a nepreskúmateľné. Odvolací súd sa vôbec nevysporiadal s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní týkajúcimi sa porušenia procesných práv žalovanej v súvislosti s prekvapivým rozhodnutím, neskúmal, či možno žalobkyňu naďalej zamestnávať s poukazom na trestné stíhanie žalobkyne. Zároveň sa nevysporiadal s námietkami proti zmene zákonnej sudkyne, ako aj s odmietnutím vykonať navrhnuté dôkazy na preukázanie skutočností týkajúcich sa dôvodov okamžitého skončenia pracovného pomeru, vrátane posúdenia dodržania zákonnej subjektívnej dvojmesačnej prekluzívnej lehoty. Z týchto dôvodov poukázala na to, že napadnuté rozhodnutie nespĺňa základné požiadavky kladené na odôvodnenie rozhodnutia. Zároveň namietala absenciu predbežného právneho posúdenia v zmysle ustanovenia § 181 ods. 2 CSP. Poukázala na viaceré rozhodnutia ústavného súdu napr. sp. zn. III. ÚS 314/2018, I. ÚS 736/2016, ako aj najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 111/2018, sp. zn. 4 Cdo 203/2014, sp. zn. 5 Cdo 50/2017.

3.1. K uplatneným dovolacím dôvodom podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a), písm. b) a písm. c) CSP uviedla, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, lebo zistené porušenia pracovnej disciplíny podľa jej názoru, predstavujú v súhrne závažné porušenia pracovnej disciplíny a teda dôvod na okamžité skončenie pracovného pomeru. Zároveň vytkla odvolaciemu súdu záver o uplynutí lehoty v zmysle ustanovenia § 68 ods. 2 Zákonníka práce, keďže dvojmesačná subjektívna lehota podľa ustálenej rozhodovacej praxe začína plynúť odo dňa, keď sa zamestnávateľ (vedúci zamestnanec oprávnený konať - v prípade žalovanej riaditeľka) reálne dozvedel o dôvode okamžitého skončenia pracovného pomeru a nie odkedy sa zamestnávateľa mohol (a mal) dozvedieť. Poukázala na to, že zo zisteného a preukázaného skutkového stavu je zrejmé, že riaditeľka N.. I. bola práceneschopná a hospitalizovaná v čase predmetného prevodu (defraudácie) peňazi a až následne bola zástupkyňa riaditeľky N.. F. poverená vykonávaním funkcie riaditeľa so všetkými oprávneniami. Uviedla, že súdy nesprávne považovali preto za rozhodujúci okamih začatia plynutia dvojmesačnej lehoty deň vykonania platby 399,02 eura na účet žalobkyne z účtu žalovanej, t. j. 3. novembra 2016. Žalovaná konštatovala, že okamžité skončenie pracovného pomeru bolo žalobkyni dané 16. januára 2017 v zákonnej subjektívnej dvojmesačnej lehote plynúcej odo dňa, kedy sa o dôvode na okamžité skončenie pomeru dozvedela poverená zastupujúca riaditeľka, t. j. 29. decembra 2016. Dodala, že uvedenú lehotu by nezmeškala ani v prípade, keby vzal súd do úvahy ako začiatok plynutia dvojmesačnej lehoty deň nasledujúci po dni menovania N.. F. do funkcie, t. j. 22. novembra 2016. Taktiež poukázala na viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (napr. sp. zn. 3 Cdo 6/2017, sp. zn. 6 Cdo 129/2017 a iné) v súvislosti s namietaným odklonom od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke posúdenia viacerých porušení pracovnej disciplíny, ktoré v súhrne predstavuje závažné porušenie pracovnej disciplíny.

3.2. K uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP vymedzila

právnú otázku, ktorá doposiaľ nebola riešená dovolacím súdom a to „či dvojmesačná subjektívna lehota začína plynúť odo dňa, keď sa zamestnávateľ reálne dozvedel o dôvode okamžitého skončenia pracovného pomeru alebo kedy sa mohol (a mal) dozvedieť“. Zdôraznila, že právnická osoba nemá reálnu vôľu ani poznanie, a s poukazom na konkrétne skutkové okolnosti danej veci uviedla, že odvolací súd nesprávny právny záver i napriek komplexnej odvolacej argumentácii nenapravil, ale naopak ich nekriticky prevzal bez vysporiadania sa s odvolacou argumentáciou a vec nesprávne právne posúdil. K stanoveniu okamihu začatia plynutia dvojmesačnej lehoty poukázala na judikatúru V 2/1976, podľa ktorej dvojmesačná lehota má charakter subjektívnej lehoty a začína plynúť okamihom, keď zamestnávateľ zistil dôvod na okamžité skončenie pracovného pomeru.

Navrhla zmeniť rozhodnutia súdov nižších inštancií a žalobu zamietnuť, alternatívne zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalobkyňa sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadrila.

5. Najvyšší súd ako dovolací súd (ďalej len „dovolací súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

9. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný tak, ako sú obsahovo vymedzené v podanom dovolaní.

10. Predmetom uplatneného nároku bolo určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru žalobkyne u žalovanej listom zo 16. januára 2017 z dôvodu závažného porušenia pracovnej disciplíny. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (bod 5, 7) vyplýva, že sa stotožnil so zisteným skutkovým stavom, ako aj právnym posúdením a odôvodnením rozhodnutia uvedeným súdom prvej inštancie. Vo vzťahu k posúdeniu uplynutia subjektívnej dvojmesačnej lehoty vyslovil, že riaditeľka žalovanej sa pri náležitej opatrnosti mohla (a mala) dozvedieť o pohybe na účte žalovanej, lebo finančné prostriedky mala pravidelne kontrolovať.

11. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

12. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom -

ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019, sp. zn. 4 Cdo 140/2019 alebo sp. zn. 4 Cdo 120/2019).

13. Právo na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutie je jednou zo súčastí základného práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), v ktorom je implikované aj právo na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy. Odôvodnenie je tou časťou rozsudku, v ktorej súd vysvetľuje, akým spôsobom dospel ku konkrétnemu rozhodnutiu.

14. V zmysle judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavného súdu“) platí, že riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Vecná spojitosť odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku.

15. Ustanovenie § 387 ods. 1, 2 CSP umožňuje odvolaciemu súdu stotožniť sa s odôvodnením rozhodnutia uvedeným súdom prvej inštancie, avšak súčasťou práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru je právo strany, aby sa odvolací súd vysporiadal aj s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní, ako aj zaujal jasné stanovisko k podstatným vyjadreniam strán predneseným v konaní na súde prvej inštancie, pokiaľ sa s nimi súd prvej inštancie nevysporiadal (§ 387 ods. 3 CSP).

16. Aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva platí, že judikatúra síce nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

17. V danom prípade sa odvolací súd vôbec nevysporiadal s uplatnenými odvolacími dôvodmi najmä vo vzťahu k namietanému porušeniu procesných práv žalovanej a to z dôvodu tzv. prekvapivého rozhodnutia, zmeny zákonnej sudkyne, či procesného postupu súdu prvej inštancie, ktorý opomenul stranám oznámiť predbežné právne posúdenie, či rozhodnúť a odôvodniť nevykonanie navrhnutých dôkazov. Podľa názoru dovolacieho súdu, žalovaná preto dôvodne namietala nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý sa vôbec nevysporiadal s jej uplatnenými odvolacími námietkami. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia nespĺňa zákonné, ani formálne náležitosti riadneho odôvodnenia vyplývajúce s ustanovenia § 393 ods. 2 CSP v spojení s § 220 ods. 2 CSP a preto uplatnený dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP je dôvodný.

18. Vzhľadom na opodstatnenosť dovolacieho dôvodu uplatneného podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP, dovolací súd sa ďalšími dovolacími dôvodmi nezaoberal.

19. Z týchto dôvodov napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie v súlade s ustanovením § 449 ods. 1 CSP v spojení s ustanovením § 450 CSP.

20. V ďalšom konaní je úlohou odvolacieho súdu opätovne sa zaoberať uplatnenými odvolacími dôvodmi žalovanej, s ktorými je potrebné sa náležite vysporiadať. Aj v prípade, že sa odvolací súd stotožní so zisteným skutkovým stavom, právnym posúdením, či odôvodnením uvedeným súdom prvej inštancie, k podstatným uplatneným námietkam v odvolaní je potrebné zaujať stanovisko (§ 387 ods. 3 CSP).

21. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania bude rozhodnuté odvolacím súdom v novom rozhodnutí vo veci samej v súlade s ustanovením § 453 ods. 1, 3 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP.

22. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3: 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.